

BARUKA

Published @ 2017 Trieste Publishing Pty Ltd

ISBN 9780649119004

Baruka by Boena Nemcová

Except for use in any review, the reproduction or utilisation of this work in whole or in part in any form by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including xerography, photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, is forbidden without the permission of the publisher, Trieste Publishing Pty Ltd, PO Box 1576 Collingwood, Victoria 3066 Australia.

All rights reserved.

Edited by Trieste Publishing Pty Ltd.
Cover @ 2017

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, re-sold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior consent in any form or binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.triestepublishing.com

BOENA NEMCOVÁ

BARUKA

Baruška je čiperné děvče ... (Str. 8.)

BARUŠKA.

Bývá to obyčej v naší i mnohé jiné zemi, že z venkova, zvláště z malých městeček, posílají se děvčata sotva dospělá do velkých měst, aby zde jsouce ve službě, naučila se rozličným způsobům, aby nabyla zkušeností a snad i, jak se říká, našla zde své štěstí. Měšťané nemají příčiny stěžovati si na tento obyčej; spíše ale mohl by prozřetelný otec a pečlivá matka, znajíce

křehkosti svého pohlaví, pochybovati o tom, zdali je prospěšné neostražitou dcerku poslati do města, kde osudy lidské velmi rozličně se splétají, kde na prosté srdce číhá tisícere pokušení, kde pospolitý život se podobá valnému proudu, na němž člun mladé osoby snadno ve víru bývá zachvácen. Ale k takovému rozjímání nedospěl ještě venkovský lid a mnohý tatínek marnou libostí mluví o známostech své dcery ve Vídni, a maminka se chlubí prstýnky a pěknými šaty a rozličnými dary svého mazlíka, a jak prý již pěkně mluví po německu a po pansku se chová, když někdy přichází na svátky.

Podobné smýšlení panovalo i v městečku T. Jmenuje se městem sice, ale jen toto jméno a pak seřadění domků rozeznává je od vsí. Jako na vsích žíví se lid rolnictvím a jak se praví, když sedláci jsou na poli, není žádného mčšťana doma. Menší hospodáři provozují též, když pole je nevolá, nějaké řemeslo. Mezi zámožnějšími gruntovníky byl zde Bartoš, muž vážený, dobrý hospodář a upřímný soused. Jeho statek byl na konci města a tím měl více podobu statku zcela selského. Stavení bylo prostranné a tak spořádané, jako bývají panské dvory, byť i nebylo tak velké. K cestě byly dvě zahrádky, ne sice cizím kvítím se honosící, ale růže, karafiáty, isop, šalvěj, levandule, balšámek, lilie, pivoňky a jiné letní kvítí se zde nacházelo, i po jarních byly ještě památky a pozdních naděje; mezi těmi ale vypínaly se kuchyňské rostliny, jako by chtěly říci: To je pro nás, vy voničky jste jen ledaco; ale my česnek, cibule, kopr, pažitka, okurky a jiné, my jsme zde doma. Bylo ale vidět v těch zahrádkách, že zde dohlíží a panuje mysl čilá a pilná ruka, ne z rozkazu, ale z libosti

zde udržuje pořádek. Mezi těmito zahrádkami vedla dlážděná cesta do dveří uprostřed stavení: byly to jen obyčejné dveře, jimiž se vešlo v klenutou síň. Na levé straně byla síň a čeledník čili světnice společného jídla a práce, na druhé straně pak zvláštní světnice hospodářova a vedle menší světnička, již ale říkali komora. Vedle kuchyně bylo vidět dveře do sklepa, a vedle se šlo na dvůr, kde teprve statek se mohl prohlédnouti. Naproti na kopečku, na průvěži stála stodola a sejpka a po bocích k bytu se táhla nižší stavení a sice nejbližší ke stodole kolny po obojí straně pro chování rozličného náčiní a strojů, dále na jedné straně malá stáj pro dobytek vepřový, pak větší pro ovce, pak pro dobytek hovězí, vedle pak stáj pro zelenou píci. Na druhé straně bylo staveníčko o trojím patře, nejhornější pro holuby, prostřední pro slepice, při zemi pak pro husy a kačery, vedle konírna a komora pro pacholka a skotáka. Takto byla ohrazena čtverstranná podlouhlá prostory; na prostředku pak naproti chlévům bylo ohrazeno hnojiště, dobře nastlané slamou, po němž se procházelo dvanáct kusů hovězího, neb ležíc přežvýkovalo. Před bytem pak stála pumpa, a od ní se táhly čisté žlaby k napájení dobytka. Z obojí strany byla vrata, a u východních vrat bouda pro psa, jenž se pečlivě procházel po dvoře. Ze všeho vysvívalo, že Bartoš je nejen zámožný sedlák, nýbrž i rozumný a pořádný hospodář, že takovým býval i jeho otec a děd, jenž prý byl tento dvůr, tak jak je, vystavěl, i ty lípy kolem stavení sám nasázel, ježto nyní stínem a květovou vůní občerstvující nedělního času hovíci pod nimi čeládku a sousedy ku rozprávce docházející. Rádi chodívají k Bartošovic hospodáři, poněvadž je soused přívětivý, zkušený

a zvláště o hospodářství umí dobře raditi. Hospodyně méně se vyskytovaly, poněvadž Bartoš je již dávno vdovcem, za to ale děvčat v neděli po poledních službách božích skvívalo se tolik v své panenské kráse a poupátkové bujnosti, že by měšťák, jenž nevidívá než jen strojené vnady, lživé mravy a naučené způsoby, i neslyšívá než dávno rozmyšlené, přežvýkané otázky, na něž žádná odpověď se neočekává, jsouc dávno předvídána, že by, pravím, měšťák nevěděl, kam hleděti dříve, a kdyby měl voliti, že by nemohl se rozhodnouti: to ale jisto, že by poznav zde svatost panen, zastyděl by se za sobeckou chtivost, jež vyčihává si v každé děvě svou oběť. Pocitiš, měšťáku, jakou moc má prostota, jež nezná rozkoše bez vzájemné lásky, a jak ostudné je děliti je od sebe. Děvčata na besedě u Bartošovic jsou živé rukojemství naděje, že naše pokolení zachovává ještě mnohé poupě budoucnosti schopné. Mezi těmito děvčaty brzy rozeznal bys Barušku, dceru Bartošovu, ne pak pro větší krásu neb šperk, nýbrž jen tím, že ona jsouc doma, všem rovně chce přívětivosti a ochotností svou dokázati, že jsou její milí hosté a přítelkyně, a proto ovšem pohyblivější a takřka všudybylka pozorovateli více bývá na očích. Baruška je čiperné děvče, v jejím černém velkém oku plane bystrý hled, ale tak sebe jistý, tak krotký, že čím více láká k sobě, tím více od sebe odráží, a naopak, čím více zdá se vítězným a hrdým, tím více zajímá srdce. A ta řasa na víčkách a to obočí tak shoduje se s tím klenutým, takřka průsvítavým čelem a ten vtipný nosíček a bradička kulatá, a mezi nimi čisté, zdravé rty s vonným dechem přes stejně malé čisté zoubky vanoucím, a plué jadrné tváře a k nim příslušící ostatní bujné tělo,

prostřední výšky, všecko spolčilo se k tomu, aby se mohlo říci: že Baruška je jak náleží hezké, milé děvče, byť by nebyla takovou krásou, jako jmenují antickou, jež myslím hodí se více bohyním než našim skutečným děvčatům.

Avšak neméně jak v neděli mezi svými družkami, milá je Baruška i ve všední den při práci buď na poli neb v kuchyni, neb na dvoře: o čtvrté hodině ráno budí děvečky a poslední, když všecko si již ulehlo, ohlíží se po stavení, zdali je všecko v pořádku. Baruška je takřka anděl strážce statku Bartošova. Otec to ale také ví, a byť by svou lásku nedával najevo po městsku lichým mazlením, tím více ji dokazuje úplnou důvěrou k jediné dceři, nejdražší pozůstalosti po milé manželce, jejíž památku tím hlavně ctí Bartoš, že ač v dobrém věku, již se více neoženil. Baruška je jeho poklad, a kdo chce zachovati se Bartošovi, musí dříve zachovati se Barušce; Baruška je jeho čest a jeho tajná chloubka, ba někdy, když ve společnosti někdy trochu více si přichýlil a jazyk počal předběhati povázkivosti, chlubil se veřejně, říká: Kdo mou dceru chce dostat, ten musí být jinačí chlapík nežli ten a ten; při tom jmenoval synky neb mladé hospodáře, již ucházeli se o ruku Baruščinu, a vykládal, jak je odbyl co nehodné takového pokladu. Tím ovšem mnohého urážel, a byť by i žádný proti němu nebyl povstal, tajili zášť v srdci a mnohý si pomyslíl: Pýcha předchází pád, nevyskej, až vyhráš, ženská křehké stvoření, a štěstí lidské vrtkavé. K Barušce ale přece všichni chasníci se chovali zdvořile, vědouce, že ona nevychloubá se s košíčky, ano vymlouvali ji v srdcích svých, říkáouce: Ona ještě nemyslí na vdávání; až přijde její hodina a sobě vyvolí,

starý Bartoš nebude s to protiviti se její vůli. Při tom každý choval naději; neb Baruška s každým velmi přívětivě zacházela, takže když kdo mluvil s ní sám, domníval se, že on je vyvoleným; teprv když viděl, jak se chová i k jiným, počal pochybovati, ač ovšem ne se odříkati. Jen jeden mládenec, soused Bartošův, jemuž po rodičích nedávno zemřelých připadlo hospodářství ovšem ne velké, jež ale velmi moudře a pilně obstarával, miloval Barušku tak čistě a s takovou vážností, že sám za nehodného se pokládal požádati o její ruku, byť by i předvídal, že by ani Bartoš ani Baruška jím nepohrdli. Jaroš, tak se jmenoval tento skromný ctitel Baruščin, za blahého se pokládal, když Baruška k němu tak se chovala, jak k těm bohatým synkům; avšak Baruška chovala se k němu důvěrněji nežli ke všem, ano tak, jak by byl její vlastní bratr. Jemu si postěžovala, když ji potkalo něco nemilého; s ním se poradila, když něco v hospodářství se přihodilo, což nechtěla právě otci hned žalovati, poněvadž znala někdy jeho prchlost; od něho žádala pomoci v těch oněch případnostech, ovšem mnohokrát zas jemu poslouživši. Mnohý bohatý pomyslil si někdy, že by Jaroš byl snad milým Baruščiným; ale upokojil se tou myšlenkou: Vždyť by nechtěla toho nuzáka! Baruška ale vskutku nemyslila na vdávání, vždyť se jí zdálo, že je ještě děčko, že musí se ještě mnohému přiučít. Toto měla proto na mysli, poněvadž otec vždy tak mluvil, dokládaje: »Musíš, holka, do města, abys poznala svět, však ti objednáám místo, abys neměla se zle.« Při takové řeči vždy bylo divně v srdci Baruščině; žádala si poznati život městský, ale s druhé strany bylo jí líto opustit otce, milé hospodářství, milé družky, často si řekla: Jak se tam

budu nemotorně chovat! Budou se mně vysmívat, ach, snad i vadit se mnou! Ale doložila zase: Inu, za to se něčemu přiučíš, a pak musí býti přece v městě hezký život, a rok není tak dlouhý!

Blížilo se k sv. Václavu, hospodářství už počalo soustřeďovati se doma a noci přibývalo; i řekl jednou při obědě, při čemž jak obyčejně jídávala veškerá čeládka a právě Baruška nejvíce posluhovala, hospodář a otec Bartoš: »Baruško! dostal jsem odpověď z města, nechej běhání a přečti ji zde všem; vždyť pak všech se to týká!« Baruška vzala psaní a četla:

»Milý strýče! Dostal jsem Váš list, kde mne prosíte, abych vynášel pro Vaši dceru nějakou službu zde. Je to pro mne divná věc; ale má paní řekla na to: Poněvadž Bartošovic dceři nezáleží na platu, nýbrž na přisném chování, tedy ji vezmu sama do služby za druhou panskou. Čiňte tedy, jak se vám líbí.

Váš krajan

Arthur Schlafitzek.«

Pro našeho čtenáře toto jméno ovšem je čitelné, ale Baruška na něm uvázla, nad čímž pozastavil se starý Bartoš kázaje, aby mu list ukázala. »Na mou pravdu,« řekl, »to divné; já jsem na to nehleděl věda, že to je od Slavička. Víš, je to nebožky matky druhý bratranec, dali ho na študie, měl pak jura, a nyní, jak slyšíme, je velkým pánem. Inu, je to hezké, že chce tě vzíti do služby, budeš přec aspoň u svých.«

»Věř, Baruško, já tě nerad dávám do služby; neb víš, že jsem dobrý hospodář, že jsem rozmnožil, co jsem